

УДК 347.736
DOI <https://doi.org/10.32782/pyuv.v6.2024.8>

В. В. Красуцький
orcid.org/0000-0001-9050-9692
доктор філософії у галузі права (PhD),
докторант

Приватне акціонерне товариство «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»

ВІДСТУПЛЕННЯ ПРАВА ВИМОГИ ЗА ЗОБОВ'ЯЗАННЯМИ, ЩО ВИНИКАЮТЬ ВНАСЛІДОК ПРИТЯГНЕННЯ ТРЕТІХ ОСІБ ДО СУБСИДІАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗОБОВ'ЯЗАННЯМИ БОРЖНИКА

У даний час можна відстежити тенденцію щодо зниження платоспроможності підприємств в Україні, що викликано безпековою і економічною ситуацією в Україні, а тому як і під час воєнного стану, так і після його закінчення можна прогнозувати появу ряду підприємств, які через знищення необоротних активів, зменшення кількості споживачів продукції, втрату господарських зв'язків не зможуть належним чином виконувати зобов'язання перед своїми кредиторами.

В свою чергу принципи господарського права та ведення підприємницької діяльності (ст. 44 Господарського кодексу України [3]), дефініція підприємництва відповідно до ч. 1 ст. 42 Господарського кодексу України [3] свідчать про те, що сутність підприємництва містить певні ризики, які в свою чергу можуть призвести до неплатоспроможності відповідного суб'єкта господарювання.

В свою чергу ліквідатор боржника, визнаного банкрутом, відповідно до положень Кодексу України з процедур банкрутства [6] (надалі – КУзПБ) зобов'язаний аналізувати фінансовий стан банкрута і складати висновок про наявність або відсутність ознак доведення до банкрутства, приховування стійкої фінансової неспроможності, незаконних дій під час провадження у справі про банкрутство за результатом його проведення, що в подальшому є підставою для звернення до субсидіарної відповідальності третіх осіб за зобов'язаннями боржника (в подальшому буде йти мова про саме таку субсидіарну відповідальність, і це не стосується субсидіарної відповідальності, що виникає на підставі ч. 5 ст. 42 КУзПБ, норми щодо якої було впроваджено у 2023 році, судова практика по якій наразі не є сформованою, і є підстави вважати, що така субсидіарна відповідальність є іншим видом відповідальності, оскільки за суб'єктивним складом, розміром вимог до третіх осіб, не відповідає тій субсидіарній відповідальності, про яку йдеться в ч. 2 ст. 61 КУзПБ).

Не вдаючись до суті розгляду спору щодо покладення субсидіарної відповідальності на під-

ставі ч. 2 ст. 61 КУзПБ, що вимагає окремого наукового дослідження, видається за необхідне дослідити наслідки ухвалення господарським судом відповідної заяви, і те як це впливає на учасників провадження у справі про банкрутство, строки проведення ліквідаційної процедури банкрута тощо.

Постановка проблеми. Статтею 61 КУзПБ закріплено правову презумпцію субсидіарної відповідальності осіб, що притягуються до неї, складовими якої є недостатність майна ліквідаційної маси для задоволення вимог кредиторів та наявність ознак доведення боржника до банкрутства.

В той же час при розгляді заяви щодо покладення субсидіарної відповідальності за зобов'язаннями боржника на третіх осіб, детальному вивченню необхідно приділити обставинам виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства та можливості у разі наявності на те правових підстав, стягнення коштів з осіб, які відповідно до закону або договору несуть з боржником субсидіарну відповідальність.

При цьому, враховуючи законодавчу обмеженість строків проведення ліквідаційної процедури боржника у межах справи про банкрутство доцільно розглянути способи збільшення ефективності виконання рішень щодо покладення субсидіарної відповідальності на третіх осіб, в тому числі, наприклад, можливості відчуження права вимоги до осіб, які визнані такими, що несуть субсидіарну відповідальність за зобов'язаннями боржника як майнового активу з метою недопущення збільшення витрат, пов'язаних з провадженням у справі про банкрутство.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В сучасному українському праві проблематика теоретичні та практичні питання конкурсного права досліджувались такими наступними науковцями, як О. А. Беляневич [1], О. В. Васьковський [2], Л. І. Грабован [4], С. В. Жуков [5], Д. В. Мандичев [7], Б. М. Поляков [8], Р. Б. Поля-

ков [9], П. Д. Пригуза [10], який детально досліджував питання про покладення субсидіарної відповідальності за зобов'язаннями боржника на третіх осіб, та іншими.

Метою статті є встановлення механізмів збільшення ефективності виконання рішень щодо покладення субсидіарної відповідальності на третіх осіб і недопущення порушень інших учасників провадження у справі про банкрутство.

Результати. Слід зазначити, що цесія права вимоги є правочином, який оборот прав майнових опосередковує, і щодо цього можуть бути наявні певні обмеження, які встановлюються законом або договором основним, з якого і дане майнове право випливає.

Всі умови порядку заміни кредитора у зобов'язанні викладені у ст. 512, 514 ЦК України, в силу яких, кредитора може замінити інша особа тоді, коли за правочином (відступлення права вимоги) передаються іншій особі його права. До нового кредитора права первісного переходять в тому обсязі і на тих умовах, що існували на момент переходу цих прав, якщо інше не підтверджено ні договором, ні на основі закону.

У разі відступлення права вимоги за основним зобов'язанням сторонами, в силу наведених положень, здійснюється відступлення і за похідним (акцесорним), що не суперечить правовій природі забезпечувальних договорів та договору цесії.

Необхідно погодитись з Шимон С. І., яка звертає увагу, що загалом же слід відмітити, що «забезпечувальні права щодо права вимоги, які не мають самостійного характеру, наслідують долю цього головного права вимоги і є невід'ємними від нього» [20, с. 162].

Відповідно до ч. 1 ст. 619 Цивільного кодексу України [19] (надалі – ЦК України), договором або законом може бути передбачена поряд із відповідальністю боржника додаткова (субсидіарна) відповідальність іншої особи.

Таким законом, який передбачає поряд із відповідальністю боржника додаткову (субсидіарну) відповідальність іншої особи, є КУзПБ.

Відповідно до ч. 2 ст. 61 КУзПБ, під час здійснення своїх повноважень ліквідатор, кредитор має право заявити вимоги до третіх осіб, які відповідно до законодавства несуть субсидіарну відповідальність за зобов'язаннями боржника у зв'язку з доведенням його до банкрутства. Розмір зазначених вимог визначається з різниці між сумою вимог кредиторів і ліквідаційною масою. У разі банкрутства боржника з вини його засновників (учасників, акціонерів) або інших осіб, у тому числі з вини керівника боржника, які мають право давати обов'язкові для боржника вказівки чи мають змогу іншим чином визначати його дії, на засновників (учасників, акціонерів)

боржника – юридичної особи або інших осіб у разі недостатності майна боржника може бути покладена субсидіарна відповідальність за його зобов'язаннями. Стягнені суми включаються до складу ліквідаційної маси і можуть бути використані лише для задоволення вимог кредиторів у порядку черговості, встановленому КУзПБ.

При цьому до внесення змін до абзацу 1 ч. 2 ст. 61 КУзПБ (на підставі Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» № 2971-IX від 20.03.2023, що набрав чинності 15.04.2023) право заявити вимоги до третіх осіб, які відповідно до законодавства несуть субсидіарну відповідальність за зобов'язаннями боржника у зв'язку з доведенням його до банкрутства мав тільки ліквідатор боржника.

Абзацом 3 ч. 2 ст. 61 КУзПБ встановлено, що стягнені суми включаються до складу ліквідаційної маси і можуть бути використані лише для задоволення вимог кредиторів у порядку черговості, встановленому КУзПБ..

Основною метою субсидіарної відповідальності є притягнення винних осіб у доведенні до банкрутства до додаткової (субсидіарної) відповідальності і стягнення на користь кредиторів непогашених у ліквідаційній процедурі кредиторських вимог.

Крім того, іншим нормативним актом, який передбачає відповідальність за порушення законодавства про банкрутство є Господарський кодекс України (ст. 215) [3].

Зобов'язання, що виникають внаслідок заподіяння шкоди, є одним з найважливіших правових засобів захисту прав та законних інтересів суб'єктів права (ст. 1165 глави 81, ст. 1166 глави 82, ст. 1212 глави 83 ЦК України), і зобов'язання із відшкодування шкоди мають чітко виражену правозахисну (охоронну) спрямованість.

Субсидіарна відповідальність за доведення до банкрутства за своєю правовою природою є відповідальністю за зловживання суб'єктивними цивільними правами, які завдали шкоди кредиторам.

При цьому, наприклад, прийняття рішень засновниками боржника щодо взяття останнім на себе зобов'язань з майнової поруки, якщо це вчинено без комерційної вигоди, може досліджуватись як дії, що призвели до неплатоспроможності суб'єкта господарювання, і може бути підставою для звернення до субсидіарної відповідальності третіх осіб за зобов'язаннями боржника.

За загальним правилом, встановлення ознак доведення до банкрутства визначається Методичними рекомендаціями щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, затвер-

джених наказом Міністерства економіки України від 19.01.2006 № 14.

Слід зазначити, що згідно з абзацом 2 ч. 1 ст. 59 КУзПБ господарський суд визначає строк, протягом якого ліквідатор зобов'язаний здійснити ліквідацію боржника, і цей строк не може перевищувати 12 місяців.

Враховуючи різні об'єктивні та суб'єктивні чинники фактично у вказаний строк ліквідаційної процедури всі дії, що є необхідними для завершення такої процедури, є неможливо здійснити, і наразі по суті є практика господарських судів щодо продовження строків ліквідаційної процедури на підставі ч. 2 ст. 119 Господарського процесуального кодексу України, або суди виходять з того, що КУзПБ не передбачена можливість продовження строку ліквідаційної процедури, і до завершення ліквідаційних заходів, подання звіту та ліквідаційного балансу боржника, ліквідатор продовжує виконувати свої повноваження.

Одним з чинників можливого тривалого провадження у справі про банкрутство, є ухвалення судового рішення щодо покладення субсидіарної відповідальності на третіх осіб, у яких або відсутні в належному розмірі майнові активи, за рахунок яких можна фактично виконати рішення про стягнення, або для їх наявності необхідно здійснювати додаткові дії (наприклад, подавати позовні заяви щодо фраздаторності окремих правочинів, про витребування майна з чужого незаконного володіння тощо), тобто фактично оскільки по виконавчому провадженню стягувачем є банкрут, який отримує кошти з осіб, притягнутих до субсидіарної відповідальності, то провадження у справі про банкрутство може тривати дуже тривалий час, і весь цей час необхідно вирішувати питання щодо виплати винагороди ліквідатору і компенсації його витрат, пов'язаних з провадженням у справі про банкрутство.

Відповідно до постанови Верховного Суду від 30.01.2019 у справі № 912/2185/16(912/3192/17) [14] під час розгляду справи господарський суд та учасники справи мають керуватися принципом процесуальної економії господарського судочинства, згідно з яким суд, учасники судового процесу економно і ефективно використовують усі встановлені законом процесуальні засоби для правильного та оперативного розгляду справ з дотриманням строків.

Необхідно звернути увагу на те, що відповідно до позиції Верховного Суду у постанові від 12.08.2021 у справі № 5019/960/11 [13], у якій вказано, що процесуальні дії суду у справі про банкрутство мають вчинятися чітко у строки, встановлені законодавством про банкрутство. Необґрунтоване затягування таких строків призводить до настання ряду негативних правових наслідків (збільшення судових витрат на здійс-

нення провадження у справі про банкрутство (оплата послуг арбітражного керуючого тощо), які оплачуються кредиторами, виходячи із принципу пропорційності їх грошовим вимогам.

Отже, хоча кінцевими вигодоодержувачами є безпосередньо кредитори боржника, оскільки стягнені суми включаються до складу ліквідаційної маси і можуть бути використані лише для задоволення вимог кредиторів, не враховуючи той факт, що стягнення коштів з відповідних осіб може тривати тривалий час через відсутність ліквідних активів, необхідності окремих судових проваджень щодо визнання фраздаторними правочинів.

Окрім того, право вимоги щодо покладення на особу субсидіарної відповідальності може спричинити подання вже такою особою заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство або неплатоспроможність.

Враховуючи наведене, і беручи до уваги те, що відповідно до ч. 1 ст. 63 КУзПБ після проведення інвентаризації та отримання згоди на продаж майна ліквідатор здійснює продаж майна банкрута на аукціоні, на практиці застосовують можливість реалізації на аукціоні права вимоги банкрута, що виникло на підставі притягнення третіх осіб до субсидіарної відповідальності, на аукціоні, що підтверджується наявною судовою практикою, так, зокрема:

1) відповідно до змісту ухвали Господарського суду Херсонської області від 18.11.2021 у справі № 923/1494/15 [17] «...з огляду на строки, згідно яких суди загальної юрисдикції розглядають справи в порядку позовного провадження, що може затягнути ліквідаційну процедуру ще на декілька років, ліквідатор вважав за доцільне комітету кредитору на засіданні ... прийняти рішення щодо продажу права вимоги субсидіарної відповідальності...»;

2) згідно з ухвалою Господарського суду Одеської області від 27.07.2022 у справі № 916/2686/16 (суддя Грабован Л. І.) [18] «... боржником був укладений договір відступлення права вимоги (цесії), п. 1.1 якого передбачено, що метою договору є оформлення результатів купівлі-продажу (відступлення) майнових прав банкрута боржника на відкритих електронних торгах (аукціоні) у відповідності до чинного законодавства України, результати якого оформлено протоколом про результати електронного аукціону, а п. 1.2 вказаного договору передбачено, що у порядку та на умовах, визначених цим договором, цедент відступає цесіонарію, а цесіонарій набуває права вимоги до осіб, які є солідарними боржниками щодо виконання грошового зобов'язання у загальному розмірі набутого цедентом та належного останньому на підставі ухвали господарського суду...»;

3) в ухвалі Господарського суду Житомирської області від 25.11.2021 у справі № 906/904/16 (суддя Костриця О. О.) [15] вказано, що: «враховуючи тривалість ліквідаційної процедури банкрута, суму стягнутих у межах виконавчих проваджень коштів ..., ліквідатором вирішено реалізувати на аукціоні дебіторську заборгованість (право вимоги ...). Комітетом кредиторів боржника на засіданні ... надано згоду на продаж майна боржника, а саме право солідарної вимоги боржника...»;

4) згідно з ухвалою Господарського суду Запорізької області від 10.01.2022 у справі № 908/688/16 (суддя Ніколаєнко Р. А.) [16] повідомлено суд про реалізацію за попереднім погодженням з комітетом кредиторів дебіторської заборгованості боржника – прав вимоги боржника на другому повторному аукціоні.

У визначальній для подальшої судової практики постанові Верховного Суду у складі суддів палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 19.06.2024 у справі № 906/1155/20 (906/1113/21) [12] вказано, що кредитори боржника можуть мати похідний інтерес у стягненні коштів з третіх осіб, винних боржнику. Цей інтерес полягає у переведенні майна боржника у вигляді його прав вимоги у більш ліквідну форму – грошову. При цьому кредитори боржника не набувають власних прав вимоги до третіх осіб, винних боржнику; похідний інтерес кредиторів полягає у стягненні коштів на користь боржника – юридичної особи, а не на користь кредиторів, учасників (акціонерів) юридичної особи – боржника. Зазначений похідний інтерес задовольняється через різні правові інститути, зокрема у справі про банкрутство через інститут субсидіарної відповідальності. Так, ліквідатор (а згідно із змінами, внесеними Законом від 20.03.2023 № 2971-IX, також і кредитор) має право вчинити дії щодо переведення вимог банкрута у ліквідну (грошову) форму.

Для цього ліквідатор і кредитор можуть звернутися до третьої особи, яка має заборгованість перед банкрутом (зокрема щодо відшкодування завданих банкруту збитків) з вимогою про сплату коштів, а ліквідатор також має альтернативу наведеному та може продати право вимоги на аукціоні з особливостями, встановленими ст. 82 КУЗПБ. В обох цих випадках майно банкрута у вигляді права вимоги замінюється ліквідним майном – коштами, за рахунок яких задовольняються вимоги кредиторів у черговості, встановленій ст. 64 КУЗПБ. У цих висновках Верховний Суд звернувся до правової позиції Великої Палати Верховного Суду, сформульованої в постанові від 28.09.2021 у справі № 761/45721/16-ц (провадження № 14-122цс20) [11].

При цьому, правове регулювання відступлення права вимоги до особи, яка була притягнута до субсидіарної відповідальності за зобов'язаннями банкрута, в тому числі неплатоспроможність яких обумовлене взяття банкрутом на себе зобов'язань майнової поруки, по своїй суті не має особливостей у правовому регулюванні у порівнянні з іншими суб'єктами, і відповідно не враховуються специфіка і особливості конкурсного права.

У подібних випадках відносини цесії регулюються положеннями про договір купівлі-продажу, оскільки ст. 656 ЦК України передбачено, що предметом договору купівлі-продажу може бути право вимоги, якщо така вимога особистого характеру не носить.

Аналізуючи ст. ст. 512, 1077 ЦК України, чітко відстежується різниця між правочинами, предметом яких є відступлення права вимоги, а саме: договори цесії та факторинг. Зазначені правочини не мають аналогії і вирізняються певними особливостями: за предметом договорів, за формою вчинення договорів, за метою їх укладення та за суб'єктним складом тощо.

Враховуючи наведене, з метою забезпечення справедливості, добросовісності та розумності у відносинах між кредитором, боржником, неплатоспроможність якого в тому числі виникла внаслідок взяття на себе зобов'язань з майнової поруки, з метою усунення будь-яких спорів щодо змісту положень законодавства України видається за доцільне встановити, що до компетенції комітету кредиторів належить прийняття рішення щодо можливості реалізації права вимоги банкрута до осіб, притягнутих до субсидіарної відповідальності за його зобов'язаннями, і до реалізації такого майнового активу застосовуються загальні правила як при реалізації боржником, а саме положення ст. 75–80, 82 КУЗПБ.

В свою чергу у випадку відсутності такого рішення, кредитори беруть на себе зобов'язання щодо виплати винагороди ліквідатора і компенсації його витрат, що буде стимулювати кредиторів для здійснення активних дій у межах справ про банкрутство, внаслідок чого зменшаться строки проведення ліквідаційної процедури банкрутів.

Також видається, що було б доцільним законодавцю розглянути питання щодо можливості правонаступництва банкрута як стягувача до боржника-особи, на яку покладена субсидіарна відповідальність, тобто щодо переходу права вимоги до кредиторів банкрута, пропорційно їх вимогам, що відображені у реєстрі вимог кредиторів, що зумовлено тим, що абзацом 3 ч. 2 ст. 61 КУЗПБ встановлено, що стягнені суми включаються до складу ліквідаційної маси і можуть бути використані лише для задоволення вимог кредиторів у порядку черговості, встановленому КУЗПБ.

Висновки і перспективи. Ухвалення судового рішення щодо покладення субсидіарної відповідальності на третіх осіб, у яких або відсутні в належному розмірі майнові активи, за рахунок яких можна фактично виконати рішення про стягнення, або для їх наявності необхідно здійснювати додаткові дії, може спричинити збільшення строку ліквідаційної процедури і відповідно призвести до збільшення витрат, пов'язаних з провадженням у справі про банкрутство.

Для усунення протиріч у тлумаченні положень законодавства і формування єдиної правозастовчої практики видається за доцільне встановити, що до компетенції комітету кредиторів належить прийняття рішення щодо можливості реалізації права вимоги банкрута до осіб, притягнутих до субсидіарної відповідальності за його зобов'язаннями, і до реалізації такого майнового активу застосовуються загальні правила як при реалізації боржником, а саме положення ст. 75–80, 82 КУзПБ.

В свою чергу у випадку відсутності такого рішення, кредитори беруть на себе зобов'язання щодо виплати винагороди ліквідатора і компенсації його витрат, що буде стимулювати кредиторів для здійснення активних дій у межах справ про банкрутство, внаслідок чого зменшаться строки проведення ліквідаційної процедури банкрутів.

Також видається, що було б доцільним законодавцю розглянути питання щодо можливості правонаступництва банкрута як стягувача до боржника-особи, на яку покладена субсидіарна відповідальність, тобто щодо переходу права вимоги до кредиторів банкрута, пропорційно їх вимогам, що відображені у реєстрі вимог кредиторів, що зумовлено тим, що абзацом 3 ч. 2 ст. 61 КУзПБ встановлено, що стягнені суми включаються до складу ліквідаційної маси і можуть бути використані лише для задоволення вимог кредиторів у порядку черговості, встановленому КУзПБ.

Література

1. Беяневич О. А. Про особливості застосування норм про позовну давність у справах про банкрутство. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 10. С. 8.
2. Васьковський О. В. Судові процедури у справах щодо неплатоспроможності та банкрутства юридичних осіб: сутність. *Право України*. Київ : ТОВ «Видавничий Дім «АртЕк», 2021. № 7. С. 169–187.
3. Господарський кодекс України : Закон України № 436-IV від 16.01.2003. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=436-15> (дата звернення: 19.12.2024).
4. Грабован Л. І. Погашення вимог кредиторів у процедурі банкрутства. Теорія і практика : монографія. Одеса : Фенікс, 2018. 308 с.
5. Жуков С. В. Проблемні питання визнання недійсними правочинів боржника у справі про банкрутство. *Актуальні проблеми процедур банкрутства в Україні та міжнародний досвід врегулювання*

неплатоспроможності: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 18.10.2019). С. 51–64.

6. Кодекс України з процедур банкрутства : Закон України № 2597-VIII від 18.10.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19> (дата звернення: 19.12.2024).

7. Мандичев Д. В. Правове регулювання запобігання корупції у діяльності арбітражного керуючого. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 9. С. 98–102.

8. Поляков Б. М. Правові проблеми регулювання неспроможності (банкрутства) : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.04. Донецьк, 2003. 436 с.

9. Поляков Р. Б. Формування активу та пасиву юридичної особи – боржника у процедурі банкрутства (неспроможності) за законодавством України і Німеччини. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія : Юридичні науки. 2022. Т. 33(72), № 3. С. 14–22. URL : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNULaw202233\(72\)35](http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNULaw202233(72)35).

10. Пригуза П. Д. Огляд деяких проблем застосування права банкрутства в Україні – потрібен злам парадигми. *Вісник господарського судочинства*. 2011. Вип. № 2. С. 131–138.

11. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 28.09.2021 у справі № 761/45721/16-ц (провадження № 14-122цс20) Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101473371>.

12. Постанова Верховного Суду у складі суддів палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 19.06.2024 у справі № 906/1155/20 (906/1113/21). Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120341855>.

13. Постанова Верховного Суду від 12.08.2021 у справі № 5019/960/11. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98987622>.

14. Постанова Верховного Суду від 30.01.2019 у справі № 912/2185/16(912/3192/17). Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79718989>.

15. Ухвала Господарського суду Житомирської області від 25.11.2021 у справі № 906/904/16. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101400491>.

16. Ухвала Господарського суду Запорізької області від 10.01.2022 у справі № 908/688/16. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102727205>.

17. Ухвала Господарського суду Херсонської області від 18.11.2021 у справі № 923/1494/15. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101279613>.

18. Ухвала Господарського суду Одеської області від 27.07.2022 у справі № 916/2686/16. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105493633>.

19. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 19.12.2024).

20. Шимон С. І. Законодавчі обмеження щодо цесії додаткового права вимоги. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 18 : Економіка і право: зб. наук. праць. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова. 2015. Вип. 30. С. 160–166.

Анотація

Красуцький В. В. Відступлення права вимоги за зобов'язаннями, що виникають внаслідок притягнення третіх осіб до субсидіарної відповідальності за зобов'язаннями боржника. – Стаття.

У статті досліджено, що враховуючи тенденцію щодо зниження платоспроможності підприємств в Україні, що викликано безпековою і економічною ситуацією в Україні, то можна прогнозувати появу ряду підприємств, не зможуть належним чином виконувати зобов'язання перед своїми кредиторами, то детальному вивченню необхідно приділити обставинам виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства та можливості у разі наявності на те правових підстав, фактичного стягнення коштів з осіб, які відповідно до закону або договору несуть з боржником субсидіарну відповідальність.

Враховуючи законодавчу обмеженість строків проведення ліквідаційної процедури боржника у межах справи про банкрутство доцільно розглянути можливості відчуження права вимоги до осіб, які визнані такими, що несуть субсидіарну відповідальність за зобов'язаннями боржника як майнового активу з метою недопущення збільшення витрат, пов'язаних з провадженням у справі про банкрутство.

Встановлено відсутність чітких законодавчих механізмів фактичного виконання рішення про стягнення на користь боржника грошових коштів з осіб, які несуть субсидіарну відповідальність за зобов'язаннями боржника, хоча кінцевими вигодоодержувачами є безпосередньо кредитори боржника, оскільки стягнені суми включаються до складу ліквідаційної маси і можуть бути використані лише для задоволення вимог кредиторів, не враховуючи той факт, що стягнення коштів з відповідних осіб може тривати тривалий час через відсутність ліквідних активів, необхідності окремих судових проваджень щодо визнання фродаторними правочинів тощо.

Зроблено висновок про необхідність сформулювати способи фактичного виконання рішення про стягнення на користь боржника грошових коштів з осіб, які несуть субсидіарну відповідальність за зобов'язаннями боржника, правомірність яких підвищувала вартість такого права вимоги, в тому числі шляхом його продажу на публічних торгах, або розглянути можливість переходу права вимоги до кредиторів банкрута, пропорційно їх вимогам, що відображені у реєстрі вимог кредиторів, що дозволило повністю або частково погасити кредиторські вимоги боржника і не допустити значного порушення строків проведення ліквідаційної процедури боржника.

Ключові слова: банкрутство, кредитор, боржник, субсидіарна відповідальність, право вимоги.

Summary

Krasutskyi V. V. Assignment of the right of claim for obligations resulting from the holding of third parties to subsidiary liability for the debtor's obligations. – Article.

The article discusses the trend towards a decrease in the solvency of enterprises in Ukraine, which is caused by the security and economic situation in Ukraine. As a result, it is predicted that a number of enterprises will not be able to properly fulfill their obligations to their creditors, so identification of signs of insolvency of the enterprise and signs of actions to conceal bankruptcy, fictitious bankruptcy or bring about bankruptcy and the possibility, if there are legal grounds for this, of actually collecting debt from persons who, in accordance with the law or contract, bear subsidiary liability with the debtor, is subject to detailed study.

Signs of insolvency of an enterprise and signs of actions to conceal bankruptcy, fictitious bankruptcy or bring about bankruptcy and the possibility, if there are legal grounds for this, of actually collecting debts from persons who, in accordance with the law or contract, bear subsidiary liability with the debtor, are subject to detailed study.

It was established that there are no clear legislative mechanisms for the actual implementation of the decision to recover funds in favor of the debtor from persons who bear subsidiary liability for the debtor's obligations, although the ultimate beneficiaries are the debtor's creditors directly, since the recovered amounts are included in the liquidation estate and can only be used to satisfy creditors' claims, not taking into account the fact that the recovery of funds from the relevant persons may take a long time due to the lack of liquid assets, the need for separate legal proceedings to recognize transactions as fraudulent, etc.

It was concluded that it is necessary to formulate methods for the actual implementation of the decision to collect funds in favor of the debtor from persons who bear subsidiary liability for the debtor's obligations, the legitimacy of which increased the value of such a right of claim, including by selling it at public auction, or to consider the possibility of transferring the right of claim to the bankrupt's creditors, in proportion to their claims reflected in the register of creditors' claims, which would allow the debtor's creditor claims to be fully or partially repaid and prevent a significant violation of the deadlines for the debtor's liquidation procedure.

Key words: bankruptcy, creditor, debtor, subsidiary liability, right of claim.